

Slutrapport för projektet

Bildandet av samverkansnätverk Sveriges fiskekommuner

Bildande av samverkansnätverket Sveriges fiskekommuner

Vesa Tschernij, Marint centrum, Simrishamn

Vesa.tschernij@simrishamn.se

Sammanfattning

Ett projekt med målsättning att utveckla och stärka samarbete mellan kust- och fiskekommuner hade knappast kunnat genomföras under en mer dynamisk tidsperiod än 2020 - 2022. Inom loppet av bara några år avlöste flera både banbrytande och omvälvande händelser varandra. För kommuner har dessa inneburit å ena sidan märkbart bättre politisk-strategiska möjligheter att driva sina intressen, å andra sidan en fortsatt nedgång generellt inom den lokala fiskerinäringen men särskilt i östersjöregionen där senaste tidens kraftfulla nedskärningar i fisket har slagit särskilt hårt mot det livsmedelsinriktade fisket som på sina håll idag riskerar bli utslaget. Därmed har den redan naturligt stora obalansen i möjligheterna att arbeta med ekonomiskt potentiella blå näringar ökat mellan östersjö- och västkustkommuner. Läget förvärras av ett strukturellt problem med en fiskförvaltning där stora delar av Östersjöns fiskemöjligheter har sedan 2009 'ägts' av företag med hemvist på västkusten och inriktning på storskalig trålning där runt 80% av fångsterna från Östersjön landas utomlands.

Under projektet blev det tydligt att dagens svåra läge i kombination med oron över tillståndet i våra hav, har lett till att intresse för samverkan ökat inte bara hos kommuner utan även regioner. Antalet medverkande kommuner ökade från 23 till 29 under projekttiden. Inom projektet har man lyckats initiera och stärka samtal mellan kommuner, regioner, forskning, länsstyrelser och lokal fiskerinäring. Något som visat sig vara essentiellt t ex inom Samförvaltning Norra Bohuslän som bildades 2000. På Bohuskusten har nio kustkommuner och Region Västra Götaland samverkat i över 25 år. På senare år har kommuner tillsammans med andra berörda aktörer bildat regionala samarbets- och samrådsgrupper i Halland, Stockholm-Bottenhavsregionen och Gotland-Hanöbuktsregionen. Erfarenhet och kunskap från alla dessa regionala initiativ har bidragit till projektets resultat.

Den samlade kunskapen i projektet vittnar om ett ökande intresse för blå näringar bland kustkommuner. Många kommuner anser sig dock sakna både kunskap och möjlighet att arbeta aktivt med dessa frågor. Å andra sidan finns det en rad kommuner och regioner som redan arbetar med ett brett spektrum av frågor och därmed tillsammans besitter en betydande erfarenhet och detaljerad kunskap inom flera relevanta områden. Projektets förslag att bilda ett nationellt samarbetsnätverk med regionala noder som utgångspunkt välkomnades på slutkonferensen samt i en enkätundersökning som genomfördes under våren 2022. Ambitionen är att bilda nätverket snarast möjligast. Det finns ett förslag att administrera nätverket via Landsbygdsnätverket som har under våren 2022 i förda samtal visat ett tydligt intresse.

Utgångspunkt – kommunernas och fiskerinäringens vägar går isär

Från att fisket och samhället för ett halvt sekel sedan levde i en symbiosliknande relation, befinner vi oss idag i ett läge där det enligt myndigheterna krävs en ”*strukturerad insamling av kunskap kring samhällsnyttan*” (citat från Handlingsplanen för utveckling av yrkesfiske) för att kunna beakta socioekonomiska värden och lokalekonomiska intressen inom fiskförvaltning.

Det finns naturligtvis en rad olika anledningar till att fiskerinäring och kommuner glidit isär och att fiskförvaltarna idag säger sig inte längre ha kunskap om fiskerinäringens samhällseffekter. Vissa av orsakerna bakom denna utveckling hänger ihop med den generella samhällsutvecklingen och globaliseringen medan andra beror på aktiva, politiska vägval och myndigheternas agerande. Samma utveckling kan man i o f sig se inom alla areella näringar. När det gäller fisket finns dock en avvikande och betydelsefull förutsättning som fått stora konsekvenser. Fisken är en gemensam resurs. Den ägs av staten och därmed styrs dess nyttjande av en rad införda internationella och nationella regler och lagar. Tyvärr har inte fiskerinäringen agerat som en näring utan har under de gångna åren allt tydligare delats in i två delar; det lokala och regionala fisket samt det industriella fisket. Dessa två inriktningar har dessutom valt två helt olika affärsmodeller. Det lokala fisket bygger fortfarande på en livsmedelsinriktad verksamhet medan industrifisket har valt till stor del att inrikta sig på storskalig trålning av fisk till djur- och fiskfoderframställning.

Det finns tydliga tecken bl. a lagar som vittnar om en glidning hos beslutsfattarna till att gynna storskaligt, industriellt fiske. Tyvärr har detta utan undantag skett på bekostnad av det lokala fisket. Något man kan tydligt vittna i minskande antal lokala fiskebåtar och beredningsföretag i våra kommunala hamnar.

Läget för kommuner och lokal fiskerinäring börjar vända

Konsekvenserna av ovan beskrivna utveckling är tydliga. Enligt Havsmiljöinstitutet ([rapport 1:2020](#)) hamnar endast 17% av all svensk fångad eller odlad fisk på svenska tallrikar. [SCB](#) rapporterar samtidigt att 2020 landades nästan 80% av hela svenska årsfångsten i yrkesfisket utomlands till foderframställning. Dessa siffror speglar väl den utveckling som kommuner ser i sina hamnar, där det lokala fisket och beredningsindustrin slåss för sin existens eller lyser helt med sin frånvaro.

En viktig anledning till ovan utveckling är en svag efterfråga på dagsfångad färsk fisk under flera årtionden. Idag är situationen en annan. Aktörer på olika håll vittnar om en efterfråga för färsk lokalt producerad sjömat, som är betydligt större än vad de lokala värdekedjorna klarar av att producera. Möjligheterna till nyetablering och investeringar är begränsade pga. en rad faktorer, alltifrån försämrade ekologi i havet till en förvaltning och regelverk som i alldeles för liten omfattning tar hänsyn till både branschspecifika och regionala och lokala intressen och bortser intressen kopplade till beredning.

Under loppet av några år (2020 - 2022) skedde en betydande skiftning i det strategisk-politiska läget vad gäller havsmiljö och fiskerinäring. I början av 2020 publicerades Miljömålsberedningens rapport [Havet och människan](#) där alla riksdagspartier lyfter ekologin som grunden för en ny svensk havspolitik. Vidare i maj 2021 publicerade Havs- och vattenmyndigheten i samarbete med Jordbruksverket en ny [fiske och vattenbruksstrategi](#), en nationell plan för utveckling av yrkes-, fritidsfiske och vattenbruk. Det finns även handlingsplaner för hur strategins mål skall uppnås. Genom en bred inkludering i arbetsprocessen, med över 60 inbjudna intressenter, däribland flera kommuner, ingår i [handlingsplanen för utveckling av yrkesfiske](#) en rad åtgärder som ligger i linje med kommunernas intressen.

I november 2021 tog Riksdagen ett tydligt steg mot en ny svensk fiskeripolitik genom att med stor majoritet besluta över [åtgärder för att rädda fiskbestånd i Östersjön](#). Det är ett banbrytande beslut där man för första gången tar hänsyn till intressen som syftar till att bevara livskraftiga värdekedjor dvs. man beaktar även beredningsföretag och inte enbart fiskeföretag. Till följd av ett dramatiskt försämrade säkerhetsläge beslutade Regeringen med stöd från Riksdagen att stärka landets totalförsvaret. I februari 2022 gav Regeringen [Jordbruksverket ett uppdrag](#) att utreda utmaningarna för svensk fiskberedning. Målet med uppdraget är att stärka den inhemska livsmedelsproduktionen med syfte att öka Sveriges självförsörjandegrad vad gäller baslivsmedel.

Projektets mål - att föreslå en samarbetsform för fiskekommuner

För kommuner har de senaste årens händelser inneburit å ena sidan märkbart bättre politiska och strategiska möjligheter att få sin röst hörd, å andra sidan tuffa utmaningar i form av en allt djupare kris inom den lokala fiskerinäringen men även i form av ett behov att ta ställning till nya utmaningar som t ex utbyggnad av havsplacerad vindkraft.

En samverkan mellan kommuner som arbetar med fiskeri- och blå näringar är ingen nyhet men var länge koncentrerat till västkusten. I över 25 år har nio bohuslänska kommuner och Region Västra Götaland samarbetat i nätverket [Fiskekommunerna](#). I Östersjöområdet inledde tre Hanöbuktskommuner ett samarbete 2015. Målet med samverkan var bl. a att stärka en bredare samhällsdebatt kring frågor som berör det lokala fiskets verksamhetsförutsättningar. Ett sätt att uppnå målet var att på hösten 2015 starta [Östersjöfiske 2020 fiskekonferens](#) som arrangerades sex år i rad i Simrishamn. Konferensen blev en framgång och vittnar behovet av ett ökat brett samtal. Jordbruksverket och Landsbygdsnätverket har visat intresse att ta över ansvaret att arrangera en återkommande nationell fiskekonferens.

Inledningsvis fr. o m 2015 och framåt upplevde kommunerna att det var påtagligt svårt att få sin röst hörd när det gällde fiskförvaltning och utveckling av blå näringar. Detta ledde till intensifierade samtal mellan väst- och ostkustkommuner, som snabbt resulterade i en samsyn kring behovet att markera problemet med svårigheterna att få rikspolitiken och myndigheterna att väga in viktiga lokala intressen. Lösningen blev ett "Kustkommunalt upprop" (bilaga 3) som undertecknades av 17 kommuner i juli 2017. Uppropet ledde till en inbjudan till rundabordssamtal i november 2017 på Regeringskansliet. Inbjudna var även Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Sedan dess har både myndigheter och politik i allt högre grad inkluderat vissa kommuner som intressenter inom fiske- och fiskerinäringsfrågor.

I takt med att kommunernas möjligheter att föra fram sina intressen ökat, har behovet av både ett mer strukturerat, effektivare och tillika lätt tillgängligt nationellt samarbete ökat. För att systematiskt kunna arbeta fram en optimal lösning för att bemöta dessa nya krav, bestämdes bland upppropskommunerna att ansöka om projektfinansiering från Jordbruksverket. Kortfattat kan man summera projektets syfte och målsättning med tre punkter:

- Kunskapsinhämtning och kompetensutveckling av kommunala tjänstemän och personer inom den lokala fiskerinäringen med koppling till hållbart fiske, fiskeförvaltning och lokal näringsverksamhet
- Utveckla och koordinera samarbeten med andra relevanta nätverk och aktörer
- Vid behov organisera starten av ett nationellt kommunalt nätverk

Genomförda aktiviteter

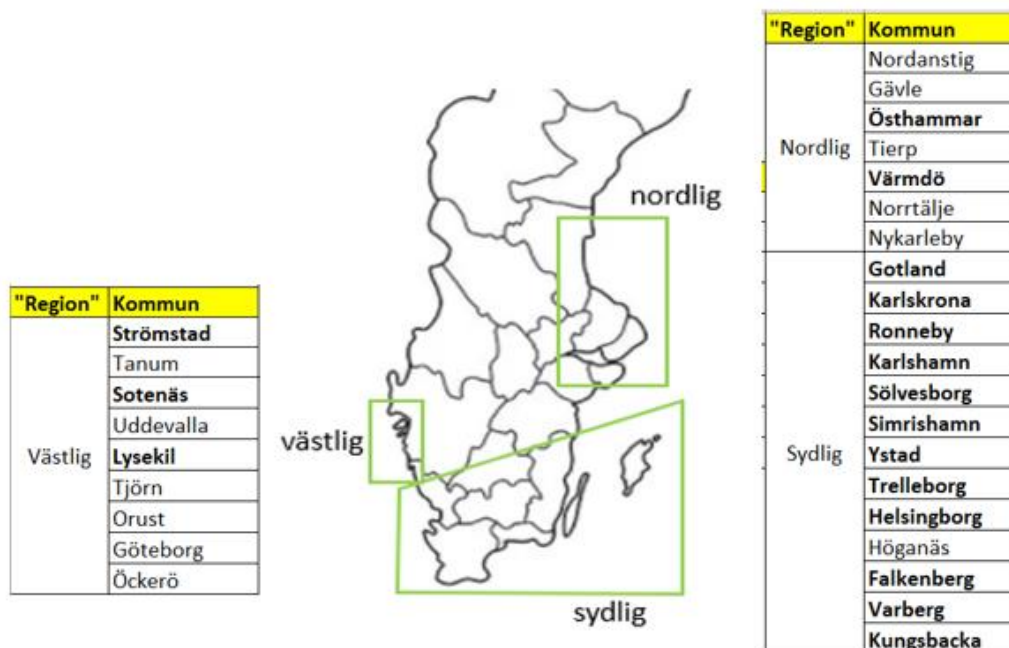
Aktiviteter som genomförts i projektet kan grovt indelas i tre huvudtyper:

- Utbildning och kompetensinhämtning i form av främst digitala seminarier och workshops som har arrangerats av projektet eller i samarbete med andra aktörer
- Inleda och stärka samtal och samarbeten med relevanta omvärldsaktörer
- Utveckling av en optimal lösning för kommunernas fortsatta fiskesamarbete

Redan under projektets första år (2020) blev det alltmer tydligt från både Jordbruksverkets och Havs- och vattenmyndighetens håll att den nya fiske- och vattenbruksstrategin samt de tre sektorsspecifika handlingsplanerna skulle komma att utgöra grunden för utvecklingsarbetet inom fiskeri- och generellt marina näringar. Det blev därför viktigt att dels skapa en övergripande bild av hur de 17 åtgärderna i handlingsplanerna för fiske förhöll sig till de aktiviteter som kommunerna själva arbetade med, dels studera hur stora skillnader det fanns mellan kommuner. Dessutom var en av åtgärderna i handlingsplanen för fiske inriktad mot att studera möjligheterna till ökat regionalt samråd som en del av EU:s beslut att gå mot en ekosystembaserad havsförvaltning. Med anledning av detta indelades projektets kommuner i tre provisoriska geografiska regionala noder (nordlig, västlig och sydlig) för att studera ifall det fanns betydande olikheter mellan aktiviteter som kommuner själv valt att satsa på (bild 1). Resultatet av denna kartläggning blev en lista med genomförda

och pågående aktiviteter samt en matris som visar regionala skillnader i inriktningen av kommunernas utvecklings- och kunskapshämtningsaktiviteter.

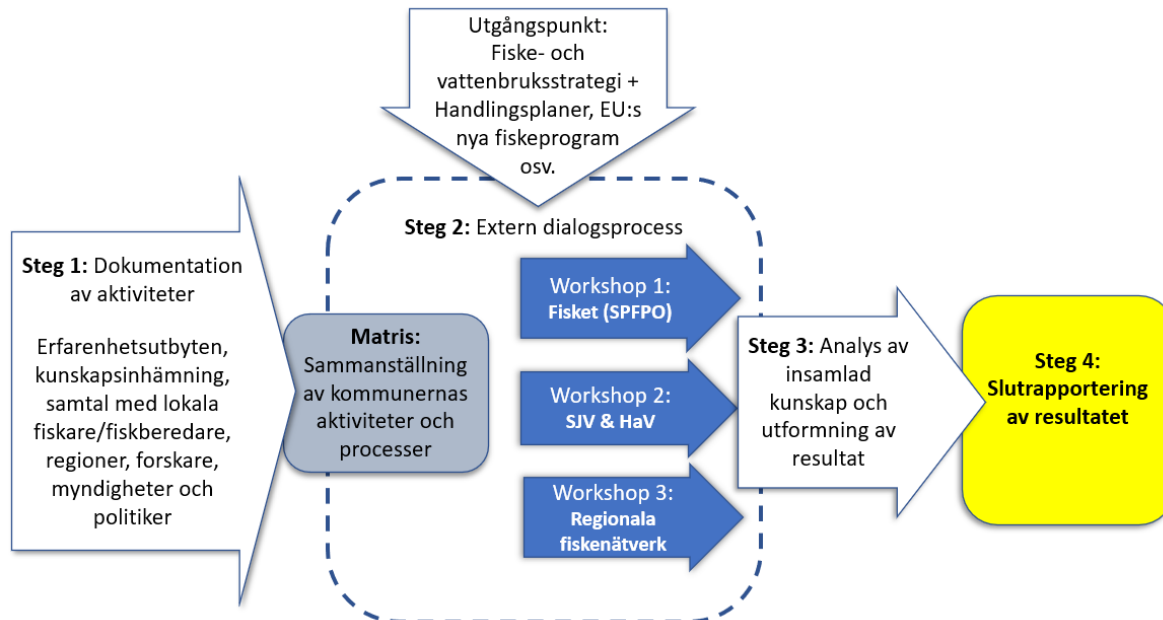
Bild 1. Bild som visar hur de 29 kommuner som anmält sitt intresse för projektet är geografiskt fördelade i tre regionala noder. De sjutton upppropkommunerna är skrivna med fet stil. Projektet leddes av en koordinatorgrupp med en koordinator per region. Projektet finansierade två av dessa tre koordinatortjänster (nordlig och sydlig) medan man ansåg att projektet skulle genomföras inom ramarna för verksamhetsledartjänsten för nätverket Fiskekommunerna.

Aktiviteterna inom den västliga regionala noden har bedrivits som ordinarie verksamhet inom nätverket Fiskekommunerna. Information om aktiviteter och verksamhetens målsättning finns tillgängliga på nätverkets hemsida www.Fiskekommunerna.se. Resultatet och erfarenheterna av en 25 år lång samverkan på Bohuskusten har varit en bärande kraft i projektet.

Inom de två övriga regionala noderna (nordlig och sydlig) bedrevs projektet som en integrerad del av kommunernas ordinarie intresse- och omvärldsbevakning. Med hänsyn till den förvärrade krisen inom fiskerinäringen låg en övervägande fokus på havsmiljön samt fiskeri- och till en vis del på andra blå näringar. Inom ramarna för detta arbete har ett stort antal kontakter tagits och samtal förts. I denna rapport har vi koncentrerat oss endast till de aktiviteter som utmynnat i konkreta, betydande resultat och därmed på ett påtagligt sätt påverkat projektets utfall. En lista på alla dokumenterade och insamlade aktiviteter finns som bilaga till förslaget om bildande av ett nationellt nätverk (bilaga 1).

Projektet genomfördes i fyra steg (bild 2) med olika målsättningar, vilket innebär att aktiviteter som genomförts under dessa steg haft delvis olika upplägg och syften. I regel har aktiviteterna varit behovsdrivna och bidragit till olika måluppfyllelser och resultat som t ex. att fördjupa ett existerande eller påbörja ett nytt samarbete. Ett konkret bevis av ett betydande framsteg till ökad samverkan inom projektet är två brev som skrivits och skickats

till EU-kommissionen. Syftet med dessa brev har varit att belysa de negativa konsekvensernas av implementerade internationella regleringsåtgärder på den lokala fiskerinäringen. I andra fall har aktiviteterna bidragit med kunskap som påverkat projektets slutresultat dvs. det som kommer sannolikt att leva vidare efter projektavslut.

Bild 2. Ett schematiskt flödesschema som visar de fyra stegen i projektets genomförande. Steg 1 vars längd var ca 16 - 17 månader (vår 2020 - hösten 2021) resulterade i en *matris* (=kartläggning av kommunala intresseprocesser; se bilaga till förslag till bildande av nätverk, bilaga 1 denna rapport) som togs fram i årsskiftet 2021 - 2022. Steg 2 genomfördes under februari och mars 2022. Steg 3 genomfördes i april och steg 4 i maj 2022. Inför steg 2 och 3 bildades en arbetsgrupp med 1 - 3 kommunrepresentanter från varje region. De flesta av medlemmarna i arbetsgruppen var kommunala tjänstepersoner med bakgrund som näringslivsutvecklare, vattensamordnare och landsbygdsutvecklare.

Aktiviteter för utbildning och kompetensinhämtning

De flesta av aktiviteterna inom denna grupp skedde under steg 1 men i takt med ett fördjupat samarbete med omvärldsaktörer t ex Göteborgs och Lunds universitet och Regionala fiskenätverket har planering av gemensamma utbildningsseminarier fortsatt. Det finns planer på ett seminarium som skall lyfta lokala värdeskapande fiskeriföretag på både kusten och insjöområdet. Seminariet ska genomföras digitalt efter projektavslut den 9 juni i samarbete med det Regionala fiskenätverket. Alla seminarier som har arrangerats eller där projektets kommuner deltagit har varit digitala och korta (max 3h). De främsta anledningar till detta är långa distanser pga. kommunernas stora geografiska spridning och svårighet att lägga mycket tid på frågorna. Korta digitala möten innebär ökade möjlighet för tjänstepersoner och kommunpolitiker att delta.

Mellan oktober 2020 och maj 2022 var projektet involverat i eller deltagit i 17 externt arrangerade seminarier och workshops med teman som t ex yrkesfiskets nuläge och framtid, regionerna och utveckling av det lokala fisket, information om den nya fiske- och vattenbruksstrategin, fångstprovtagning i det pelagiska fisket, decentraliserad fiskförvaltning

och samråd där kommuner ingår, överförbara kvoter inom demersalt fiske, framtagning av de kommande LEADER-strategierna (2021 – 2027), resultatet av internationella LEADER-projektet om säl- och skarv osv. Kategoriserar man utbildningstillfällena enligt tre teman (miljö, fiskförvaltning, näringsliv) där ett seminarium kan ha tillfört till två temaområden så fördelar sig informationen förhållandevis jämnt: miljö 22,6%, samt förvaltning och näringsliv 38,7 vardera%. I snitt deltog ca 30 personer på dessa utbildningstillfällen, vilket resulterar i runt 500 nådda personer. I flera fall har personer från Finland och Åland medverkat. Mer information om dessa 17 utbildningar finns i bilaga 4.

Aktiviteter för att inleda och stärka samtal och samarbeten

Aktiviteter i denna kategori har genomförts i princip under alla fyra steg men med tyngd på steg 1 och 2. Nedan nämnda aktiviteter (möten, processer) bör ses som representativa både vad gäller antalet och syfte/inriktning. Totala antalet är sannolikt mycket större pga. att dokumenteringen har varierat mellan projektets tre regionala noder.

Under steg 1, har man haft 44 mer betydelsefulla kontakter med potentiella samarbetskommuner, -partners (EU-kommissionen, regioner, regionnätverk, forskningsgrupper/institutioner, föreningar osv.). Dessa möten och processer har en tydlig koppling till samarbeten i Hanöbukten, Bottenhavskusten och Stockholmsskärgård med anledning av det dramatiskt förvärrade läget inom den lokala fiskerinäringen. Projektet har medverkat på möten med DG MARE (EU-kommissionen), med Havs- och vattenmyndighetens och Jordbruksverkets generaldirektörer, med riksdagspolitiker i miljö- och jordbruksutskottet osv. Projektet har tillsammans med ett forskarteam från Göteborgs- och Lunds universitet planerat och genomfört två enkäter riktade till yrkesfiskare och fiske-/kustkommuner.

En utav dessa enkäter "[Hur mår den svenska yrkesfiskaren](#)" visade att mindre än hälften av intervjuade fiskare var organiserade alltså de var inte medlemmar i dagens producentorganisationer. Dessutom de svar som forskarna fick från yrkesfiskare vittnar om en mycket snarlik upplevelse av dagens fiskförvaltning som är kännetecknande för kust- och fiskekommunernas bild av beslutsfattandet på riksnivån. Många av respondenterna uttryckte sitt intresse för fördjupande intervjuer, vilket resulterade i en rapport "[Röster från svenskt yrkesfiske](#)".

Under vårvintern 2022 har frågan om Sveriges självförsörjandegrad i krissituationer lett till en ökad fokus på t ex den svenska livsmedelsautonomin. Detta har i sin tur skapat ett fundamentalt *gemensamt* intresse mellan väst- och ostkustkommuner i frågan om svenska fiskberedningsindustrins framtid. Allt tyder på att detta specifika intresse kan komma att förena kommunerna än mer i framtiden.

Genom att kategorisera kommunernas aktiviteter eller/och intresseprocesser enligt deras inriktning och motpart (med vem man samtalar med) har vi kunnat urskilja åtta kategorier. Fem av dessa står för olika intresseområden medan tre för olika motparter (bild 3). Inledningsvis bör framhävas att bilden som matrisen förmedlar är inte en absolut beskrivning dvs. den kan inte anses ge en heltäckande bild för alla kommuner inom noderna utan bilden bör ses som riktgivande. Vissa av de påtagliga olikheterna har en naturlig förklaring. T ex

inom den västliga noden arbetar man bredare dvs. inte bara med yrkesfiskerinäringen utan även med fisketurism- och vattenbruksnäringar, vilket beror helt enkelt på en större bredd av tillgängliga potentiellt ekonomiskt bärkraftiga näringar som räkfiske, hummerfiske, sill/makrill/tobisfiske, vitfiskfiske (tunga, vittling, kolja, torsk, rödspätta osv.), alg-, ostron- och musselodling osv. På motsvarande sätt avspeglas det fördjupade krisläget för den lokala fiskerinäringen inom den nordliga och sydliga noden i en tydlig dominans av intressen kopplade till fiskeriförvaltning och utveckling av traditionell fiskerinäring. Tre pågående fiskestopp som slagit ut tre av sex ekonomisk bärande fisken i Östersjön har minskat markant möjligheterna för östersjökommuner att arbeta med blå näringar. Därmed har redan naturligt stora skillnader i att kunna praktiskt arbeta med ekonomiskt potentiella blå näringar alltså ökat mellan västkust- och östersjökommuner under senare tiden. Läget förvärras av dagens fiskförvaltning som lett till att övervägande del av fiskemöjligheterna ägs sedan 2009 av företag med hemvist på västkusten.

När det gäller samtalspartners verkar man i alla regioner ha störst fokus på politiker (lokal-, regional- och rikspolitik) tätt efterföljt av myndigheter.

Genomförda- eller pågående intresseprocesser	Regional nod i projektet		
	Sydlig	Nordlig	Västlig
Framtidens fiske och marina intressen i kommunen och hamnen (infrastruktur)			
Utveckling av trad. fiskerinäring inkl. diversifiering, cirkulärekonomi osv.			
Fiskeriförvaltning - utformning av regler/implementering			
Utveckling av fisketurism			
Utveckling av vattenbruk/landbaserad fiskodling			
Dialog med lokal-, regional- och rikspolitik			
Dialog med myndigheter (HaV, JV, LS, Dep)			
Samarbete med forskning (biologisk, samhällsekonomisk osv.)			

Bild 3. En matris som visar skillnader i vilka aktiviteter som är dominerande i projektets tre regionala noder. Ju mörkare grön färg desto mer vikt läggs kommunerna på frågor inom kategorin.

Under steg 2 genomfördes tre workshops med viktiga omvärldsaktörer. Valet av aktörer baserades främst på erfarenheterna från steg 1. Tongivande i valet var aktörernas eventuella framtida roller som samarbetspartners för samverkande fiskekommuner. Anteckningar från dessa workshops finns i bilaga 2.

Samtalen hade sin utgångspunkt i den nya fiske- och vattenbruksstrategin, i de tre sektorsspecifika handlingsplanerna och i det nya svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksstrategin. En central fråga i dessa diskussioner var hur man såg på kommunernas roll i det framtida utvecklingsarbetet av fiskeri- och andra blå näringar. I bild 4 finns en sammanfattning av hur de tre aktörerna såg på kommunernas roll utifrån respektive aktörs horisont samt vilka aspekter de ville framhäva. Generellt erbjöd inte samtalen stora överraskningar och i det stora hela låg det som uttrycktes under workshoparna helt i linje med tidigare erfarenheter. T ex att ett ökat samråd sågs som en nödvändighet för att lösa dagens intressekonflikter och utmaningar på ett sätt som höll sig inom ekosystemets gränser. Det enda kontroversiella som framkom var fiskets förhållning till de betydande

ekologiska problem som forskningen adresserat. Enligt SPFPO är kraftiga nedgångar i fiskbestånd ett periodvis förekommande naturliga fenomen som man enligt producentorganisationen inte behöver vara särskilt orolig för.

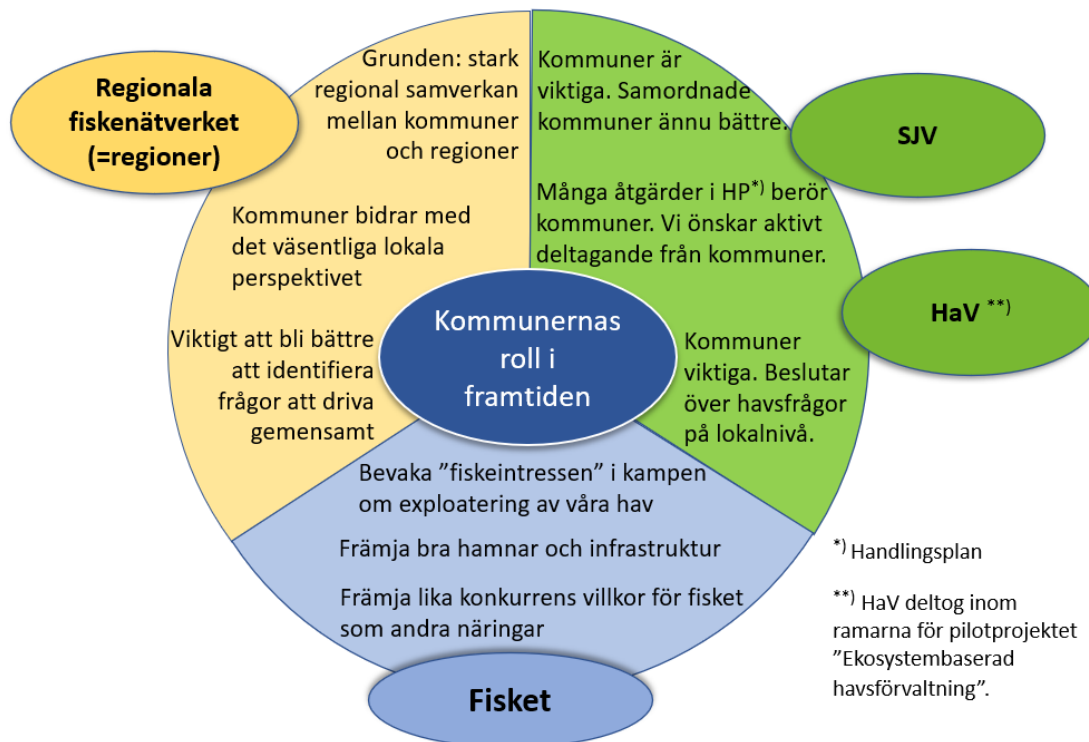

Bild 4. En grafisk illustration som sammanfattar det mest centrala från samtalen med representanter för regioner, båda ansvariga myndigheter och fisket (obs. endast pelagiska fiskets organisation tacka ja för inbjudan till samtal).

Under steg 2 och 3 genomfördes en enkät i samarbete mellan forskarteamet från Göteborgs och Lunds universitet och projektet. Ett syfte med enkäten var att strecka sig utanför de kommuner som medverkat i projektet. Man ville helt enkelt undersöka hur väl den verklighetsbilden som dokumenterats i projektet, kan generaliseras bland kustkommuner i allmänhet. Enkäten skickades ut till alla Sveriges kustkommuner, 29 kommuner svarade. En rapport kommer att tas fram, här presenteras några preliminära resultat.

11 av kommunerna som svarade är med i nätverket medan 17 har inte medverkat i nätverket. Sammanfattningsvis visar enkäten att yrkesfisket anses vara viktigt för en hållbar kustbygdsutveckling med tanke på framför allt fiskets roll som kulturbärare, tradition, identitet, attraktionskraft, alltså intressen som är kopplade med de mjuka värdena. Fiskerinäringen finns med i många kommuners styrdokument/ÖP, men en anledning till att näringen inte prioriteras är brist på kunskap och resurser, samt att det är en marginell näring. Majoriteten anser att ett ökat samarbete inom respektive region och ökat samarbete på en nationell nivå är viktigt för att nå respektive kommuns mål avseende en hållbar utveckling av fiskerinäringen. De flesta kommuner är positiva till samförvaltning i någon form. Kommunen anses ha en viktig roll här. Det finns engagemang, positiva krafter och möjligheter men behov av samtal och samverkan kring frågorna.

Uppnådda mål/resultat

Projektets huvudmål var att ta fram en lämplig praktisk lösning för hur man kan öka och effektivisera samarbete mellan kommuner. Därför väljer vi att fokusera på de uppnådda mål och resultat som haft en direkt och grundläggande inverkan på slutresultatet dvs. förslaget om bildande av ett samverkansnätverk eller alternativt som redan under projekttiden lett till konkret gemensamt agerande.

Insikt om att ett lyckat samarbete måste stå på en stark regional grund

Det finns mycket som tyder på att kommuner upplever samarbete med grannkommuner som det mest välkomna och smidigaste sättet att arbeta även med havs- och fiskefrågor. Delvis kan detta botten i en tradition och ett faktum att kommuner redan samarbetar inom en rad olika områden som miljö-övervakning, kollektivtrafik och räddningstjänst. Kraften med och nyttan av samverkan har bekräftats fungera utmärkt t ex inom Samförvaltning Bohuslän som funnits sedan 2000. På så sätt är det ingen överraskning att på senare tid har fiskesamtals- och fiskesamrådsgrupper bildats i Halland, Bottenhavs- och Roslagskusten, Stockholmsskärgård och Hanöbukten-Gotland. Endast i enstaka fall kan bildandet av dessa samråd kopplas ihop med detta projekt. Däremot har alla dessa samarbeten medverkat i projektet och bidragit med sin kunskap till slutresultatet.

I Östersjöregionen initierades samarbete mellan kommuner och regioner under projektet medan på västkusten har bohuslänska kustkommuner och Västra Götalandsregionen samverkat sedan länge. I Östersjöregionen var anledningen ett dramatiskt försämrat läge inom den lokala fiskerinäringen och behovet att få gehör hos beslutsfattarna. Samarbetet stärktes relativt snart genom att kommunnätverksprojektets representant utsågs som adjungerad ledamot i regionala fiskenätverkets styrgrupp. Ett samarbete som i dagsläget planeras fortgå i varje fall tills framtiden med samarbetet mellan kommun- och regionnätverket klarnar.

Betydelsen av en stark regional samverkan mellan kommuner och regioner har bekräftats och befästs som en viktig framtida utgångspunkt under ett seminarium som projektet arrangerade (under steg 1), under workshopen med regionala fiskenätverket (steg 2) och inte minst i form av en åtgärd i handlingsplanen för fiske som HaV driver i form av tre pilotprojekt (2021 - 2023). Frågan fick en stor uppmärksamhet även under projektets slutkonferens den 16 april 2022.

Avslutningsvis kan vi konstatera att intresset bland potentiella "fiskekommuner" för ökat samarbete gällande utveckling av lokal fiskerinäring är stort. Detta bekräftades även i en enkät som forskarteamet från Göteborgs- och Lunds universitet i samarbete med projektet genomförde i april 2022 då man kontaktade 80 kustkommuner varav 30 svarade. Enkäten verifierade även det som framkommit i projektet dvs. att de flesta kommuner upplever kunskapsbristen som ett stort hinder för aktivt arbete med frågor kopplade till blå näringar.

Erfarenheter av att genom samverkan kan man öka kunskapen och påverka utvecklingen

De goda exemplen av samverkan mellan nio bohuslänska kommuner har utan tvekan varit en inspirerande faktor i projektet. T ex att skriva gemensamma remissvar är både effektivt

och samtidigt även mer kraftfullt. Det är också uppenbart att i ett nationellt nätverk kommer erfarenheterna från västkustkommunernas långa samverkan vara en viktig resurs.

Trots att man än så länge agerat relativt oorganiserat har samarbetet mellan kommuner på det nationella planet redan påverkat utvecklingen t ex på det långsiktiga strategiska planet. Resultatet av kommunernas bredare och aktivare delaktighet syns i valet och utformningen av de 17 åtgärder som finns i den nationella handlingsplanen för yrkesfiske. Målet med sex av 17 åtgärder ligger helt i linje med de intressen som kommuner driver:

- Nr.3 Översyn bestämmelser pelagiskt trålfiske
- Nr.6 Regelverk gällande fiske för humankonsumtion
- Nr.7 Fördelningssystem för demersalt fiske
- Nr.11 Cirkulär konkurrenskraftig blå bioekonomi med fokus på värdekedjor, produktutveckling och marknadsföring av svensk sjömat
- Nr.13 En modell för samhällsnytta; insamling av kunskap om samhällsnytta, socio-ekonomiska modeller för fiskeriförvaltning
- Nr.15 Samråd; utveckla möjligheter för regional samförvaltning

Under projektet har man kraftsamlat två gånger i olika konstellationer för att framföra synpunkter till EU-kommissionen gällande implementering av internationell fiskeriförvaltning. Inför ett sillfiskestopp år 2021 i södra Östersjön som riskerade stoppa det lokala humankonsumtionsfisket efter sill under sommarmånaderna, lyckades man få genom ett förslag om en undantagsregel genom att tillskriva kommissionen på våren 2020. Stärkta av framgången beslöt man på vårvintern 2022 att skriva ett nytt brev denna gång med tre regioner, åtta kommuner och ett tiotal fiskarföreningar och kustfiskeföretag som avsändare. Syftet var att göra kommissionen uppmärksam på de stora problem som det storskaliga industrifisket förorsakar lokala fiskebestånd och därmed det kustnära fisket och lokal/regional fiskberedning.

Kommuner har en central roll som lokala myndigheter

Samtal med ansvariga myndigheter har bekräftat att kommuner generellt betraktas som viktiga och centrala aktörer på det regionala planet. Delvis har man ett beslutande rätt i infrastrukturfrågor gällande t ex hamninvesteringar och företagsetableringar dels ansvarar man över den lokala nivån av havsplanering.

Kommunernas politiska och strategiska möjligheter att arbeta med lokala intressen och driva dessa i nationella processer har förbättrats märkbart under projektiden. Bidragande faktorer till detta är bl. a nya styrdokument som livsmedelsstrategin, fiske- och vattenbruksstrategin med tre handlingsplaner och för övrigt en tydlig generell förflyttning av fokus i politiken på ökad svensk produktion av sjömat. Framför allt från Jordbruksverkets håll påpekar man vikten av att kommuner aktiverar sig i de åtgärdsgrupper som bildas för att förverkliga och arbeta med beslutade åtgärder i handlingsplanerna.

Kontakter mellan kommuner och EU Kommission har visat sig vara välkomna och ett framgångsrikt sätt att påverka det internationella beslutsfattandet. Precis som svenska regioner visade sig Kommissionen särskilt intresserad av den lokalt förankrade kunskapen som kommuner besitter.

Stärkt samarbete mellan kommuner och lokal fiskeri- och andra blå näringar

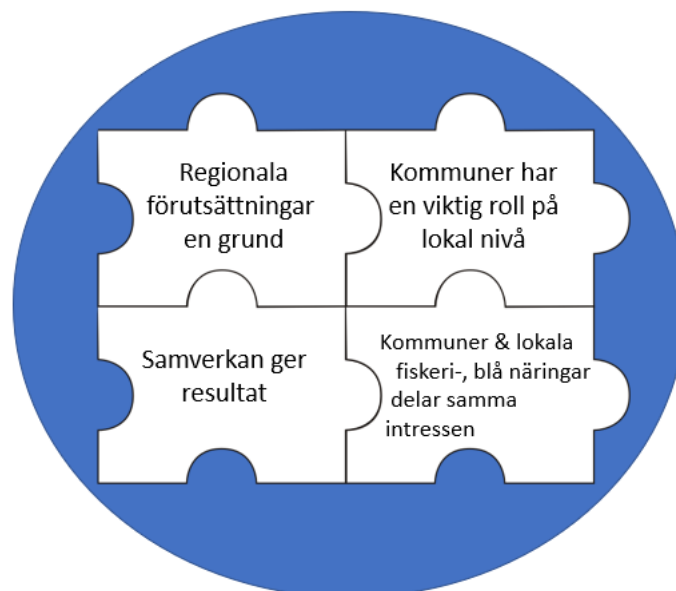
Tack vare kunskapsinhämtning genom flertalet aktiviteter (seminarier) och samarbeten t ex med samhällsforskare har projektet bidragit till en ökad förståelse av den lokala fiskerinäringens utmaningar och möjligheter.

Enkäten som utformades i samarbete med forskarteamet från Göteborgs och Lunds universitet avslöjade t ex att närmare hälften av dagens aktiva yrkesfiskare är oorganiserade främst pga. att man upplever att dagens producentorganisationer inte driver deras intressen. Andelen oorganiserade fiskare var högst bland småskaliga och lokala fiskare.

Ökade samtal och gemensamt drivna aktiviteter (arrangerade utbildningar, skrivna åsiktsyttringar/brev) med representanter för lokal fiskerinäring har bekräftat att centrala intressen och utgångspunkter av avgörande karaktär för en livskraftig lokal fiskerinäring (ökad humankonsumtionsfiske, ökade lokala landningar av närfångad fisk, regionaliserad fiskförvaltning osv.) är i hög grad i linje med intressen som kommuner driver. Därmed är även hotbilderna kring dessa intressen för lokala fiskare och kommuner desamma.

Möjlighet att administrera det nya kommunnätverket via Landsbyggsnätverket

Landsbyggsnätverket är en neutral plattform för nätverkande, erfarenhetsutbyte och informationsspridning. Aktiviteterna som utförs inom nätverket styrs till stor del av dess drygt 120 medlemmars behov av samarbete och samskapande. Sedan 2017 har nätverket utvecklat arbetet med de blå näringarna och är idag en unik plattform för dessa och kan vara en potentiell aktör som kan hålla samman ett framtida nationellt kommunnätverk för fisket. Kommuner är medlemmar i nätverket genom SKR.

Bild 5. De fyra grundpelare som projektet har identifierat och som utgör utgångspunkten bakom förslaget att bilda ett Nätverk för Sveriges fiskekommuner.

Resultat som kvarstår efter projektet

Fyra sammankopplade resultat kvarstår efter projektet:

- Förslag att bilda **ett nationellt samarbetsnätverk** (bilaga 1) som en del av denna slutrapport, kommer att skickas ut till kommunerna som varit i kontakt med projektet (29 st.) samt de kommuner (17 st.) som svarat på enkäten som genomfördes av forskarteamet från Göteborgs och Lunds universitet och angett sig intresserade av samverkan. Bildandet föreslås ske genom en digital anmälan fr. o m utskicket av rapporten inkluderande förslaget t o m sista oktober 2022 (obs. efter höstens val).
- Förslag att bygga vidare SharePoint/Teamsgrupp eller motsvarande digital plattform som använts delvis redan under projektet för att underlätta en smidig kommunikation mellan kommunerna. Denna kommunikationskanal föreslås vara tillgänglig endast för registrerade medlemskommuner.
- Fortsatt nära samverkan mellan planerade nya nationella kommundätverket och Regionpolitiska fiskenätverket.
- Förslag att administrera det nya kommundätverket via Landsbygdsnätverket, vilket skulle ge ytterligare möjligheter till ökad samverkan mellan aktörer som arbetar med och kring blå näringar.

Bilaga 1.

Förslag att bilda ett nationellt fiskekommunnätverk Samverkansorgan för en hållbar utveckling av fiske- och blå näringar

Nätverket är ett resultat av projektet ”Bildande av samverkansnätverket Sveriges fiskekommuner” som genomfördes 2020 - 2022. Inom projektet fördes en dialog med bland andra Regionpolitiska fiskenätverket, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten inkl. projektet Regional ekosystembaserad havsförvaltning i Sverige och fiskerinäringen.

Bakgrund

Den lokala fiskerinäringen med tillhörande beredning och förädling har traditionellt utgjort en stomme i Sveriges många kustsamhällen och en grund för livsmedelsproduktion, företagande, sysselsättning och social samhörighet. På sina platser finns detta kvar, men på det stora taget har fisket minskat och många fiskehamnar gapar idag tomma eller näst därtill. Primärt är det den livsmedelsproducerande delen av fiskeflottan som drabbats hårt. Lokalt har utvecklingen medfört förlorade arbetstillfällen, konkurser och samhällen som förlorar folk, aktivitet och attraktivitet. I ett större perspektiv har utvecklingen lett till en kraftigt decimerad livsmedelsproduktion. Idag går mindre än 20% av all svensk fisk till svenska konsumenter i form av direkt ätbar sjömat. Samtidigt pågår ett omfattande storskaligt svenskt fiske, vars fångster landas utomlands, huvudsakligen till foder, i stället för att generera samhällsvärden i svenska kommuner. Att Sverige samtidigt importerar 74 % av den nationella sjömatkonsumtionen, visar på potentialen att öka den inhemska livsmedelsproduktionen avsevärt.

Parallellt med denna utveckling har efterfrågan på lokalt producerade livsmedel ökat, något som i växande grad även gäller sjömaten. På många håll är efterfrågan större än vad den försvagade fiskerinäringen kan leverera. För att möta efterfrågan och öka Sveriges livsmedelsförsörjning, behöver ett antal utmaningar lösas. Mest elementär är frågan om ekologisk bärkraft. Våra hav och vatten är inte outtömliga och tillstånden för flera fiskbestånd är kritiskt. Fisket måste anpassas därefter och resursen nyttjas på ett klokt sätt. Samhället måste ta ansvar för att så sker.

Fiskets situation och utveckling gynnar alternativt drabbar Sveriges kommuner på ett väldigt påtagligt sätt. Detta har fått allt fler kommuner att reagera och agera. 2017 samlades 17 kommuner i ett gemensamt uppdrag för lokalt hållbart fiske och idag finns 29 intressenter till detta nätverk. På västkusten finns sedan länge ett kommunalt samarbete kring fiskerifrågor, liksom en samverkan med berörd region, i syfte att stärka förutsättningarna för de blå näringarna. På senare år har kommunerna längs Östersjöns långa kust tagit lärdom av detta och arbetat för att utveckla kontakter och samverkan, dels för att hävda sina intressen på nationell nivå, dels för att agera på hemmaplan.

Det övergripande nationella målet är att uppnå ett fiske som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart. Vägen dit är inte en och samma, utan beror på förutsättningar som skiljer sig mellan olika kustområden. Därför behöver förvaltning och utveckling anpassas lokalt och regionalt. Kommuner har en bärande del av ansvaret för samhällets utveckling och bör därför vara delaktiga i ansvarstagandet gällande resursutnyttjande och miljöpåverkan. För att

kommuner ska kunna ta detta ansvar på fiskets område, behöver kommunernas kunskap om fiskets förutsättningar, villkor och möjligheter stärkas.

Syfte och verksamhet

Nätverkets övergripande syfte är att skapa en hållbar utveckling av fiske och blå näringar genom fiske inom ekosystemens gränser, ökad sjömatproduktion och livskraftiga blå näringar och hamnar i Sverige.

Nätverkets huvudsakliga verksamhet är att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte, dialog och samverkan mellan deltagande kommuner inom yrkes-, turismfiske och vattenbruk i första hand och blå näringar i ett bredare perspektiv i andra hand. Nätverket ska fungera som ett samverkansorgan i dessa frågor och vara ett verktyg för kommunala tjänstepersoner att arbeta utifrån sina lokala uppdrag.

Genom samverkan och dialoger med andra aktörer ska nätverket bättre bidra till syftet än att verka var för sig.

Organisation

Nätverket är nationellt, vilket underlättar för kommunerna att agera i gemensamma frågor.

Inom nätverket samlas kommunerna i regionala samarbetsnoder för att möjliggöra arbete utifrån gemensamma förutsättningar. Dessa noder strävar efter samverkan med regioner och andra berörda intressenter i den berörda geografien.

Nätverket bygger på ett aktivt deltagande från kommunerna. Varje kommun utser en ansvarig tjänsteperson som kontaktperson.

De regionala samarbetsnoderna koordineras av utsedd kommunrepresentant. De regionala koordinatörerna samlas i sin tur i en nationell koordinatörgrupp för samordning av nätverket som helhet. En representant i koordinatörgruppen utses för ett år i taget till sammankallande och ansvarig för nätverkets administration. Utöver regionala koordinatörer tillfrågas SKR och Landsbygdsnätverket att delta i nationella gruppen för att ta en aktiv roll.

Möjlighet ges till en årlig nätverksträff för att samlas kring aktuella frågor, höja kunskapsnivån, dela erfarenheter, genomföra studiebesök och liknande. Utöver nätverksträffarna kan olika aktiviteter genomföras med nätverket som helhet eller i mindre sammanhang.

Nätverket ska verka för att öka antalet kommuner i nätverket och att fler regionala noder bildas. Nätverket är öppet för alla kommuner även inlandskommuner.

En förteckning över deltagande kommuner och kontaktinformation till de anmälda representanterna finns i bilaga 1 (tas fram vid officiell uppstart i okt-nov). En förteckning över genomförda eller pågående kommunala processer och aktiviteter finns i bilaga 2.

Bilaga 1 till förslag om bildande av ett nationellt fiskekommunnätverk.

Läggs in senare när förteckning över deltagande kommuner är klar.

Bilaga 2. Ett axplock av kommunernas pågående eller genomförda aktiviteter.

Genomförda- eller pågående intresseprocesser	
Framtidens fiske och marina intressen i kommunen och i hamnen (infrastruktur)	
Fiskerinäring planeras få en större del i kommande ÖP-arbete	Varberg
Fiske med i kommunens styrdokument, 2021 framtagning av en hållbarhetsstrategi där fiske är integrerat	Simrishamn
Underhåll och utveckling av trad. fiskehamnen	Simrishamn
Tillgängliggörande och ökning av attraktivitet i hamnen	Simrishamn
Projekt med utveckling av artificiellt rev för stötta återhämtning av östersjötorsken.	Simrishamn, Sölvesborg, företag och privapersoner
Beslut Simrishamns kommun tagit har spridits som exempel på hur kommunen kan agera	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Älvkarleby, Tierp, Östhammar, Norrtälje och Värmdö har visat intresse och deltagit delvis i diskussionerna	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Stödjer kommunernas Blå ÖP-arbetet utmed hela Bohuskusten	Föreningen Fiskekommunerna
Indirekt där kommunerna informerar varandra om sina respektive renoveringsprojekt.	Föreningen Fiskekommunerna
Tillgängliggörande och ökning av attraktivitet i hamnen	Göteborg
Fiskens dag + integrera fisket i fler regionala matevenemang (Skördefestival, Sustainable Pleis, Framtidsdag m fl)	Gotland
Försäljning av hamnar	Gotland
Offentlig måltid som kund	Gotland
Leaderprojekt (Tas 2022-03-09) fortsatt dioxinmätningar + kommunikation av Östersjöfisk som matfisk	Gotland
Myten om Östersjöfisk - projekt med mätning av toxinvärden	Gotland
Utveckling av trad. fiskerinäring till en bredare marin näring	
Stärkning av värdekedjätänkandet	Simrishamn
Diversifiering; spökgarnsdragningar, forskningsuppdrag, miljöövervakning	Simrishamn
Övergång till hållbar cirkulär bioekonomi och industriell symbios; pilotprojekt (FORMAS) körs i samarbete med Lunds universitet	Simrishamn
Mest aktuellt är spökgarnsdragningar. Frågan är fn vilande pga brist på pengar hos HAV/Jordbruksverket	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Vi har börjat prata om värdekedjätänkandet, men ingen aktivitet	Föreningen Fiskekommunerna
Kommunerna informerar varandra om sina respektive projekt angående diversifiering.	Föreningen Fiskekommunerna, Tanum kör projekt inom spökfiske.
Vi uppmärksammar och stödjer Sotenäs symbioscenter med Sveriges första marina återvinningsstation	Föreningen Fiskekommunerna
Intresse finns för att utveckla ytterligare förädlingsverksamhet.	Varberg
UTMANING 1:1-medel och regionala strukturfondsmedel (satsas på grön omställning i regional utveckling)	Gotland
Fisken som proteinkälla - vad händer när LV/FoHM placerar köttet tsm sockret?	Gotland
Rapport och undersökning om dioxiner i fisk runt gotländska fiskeställen	Gotland
Fiskeriförvaltning - utformning av regler/implementering	
Skapandet och vidareutveckling av Fiskesamråd Halland	Varberg
Resursfördelning, driva genom en regional kvot i torskfisket, framtagning av undantag för humankonsumt. fiske under fiskestopp	Simrishamn, Sölvesborg och Karlskrona
Arbeta för ökad flexibilitet (kombitillstånd), licenssystem	Simrishamn
Arbeta för reform/regionalisering av förvaltning	Simrishamn
HAV har startat ett pilotprojekt gällande samråd inom havsförvaltning för Södra Bottenhavet där vi deltar aktivt	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Stödjer aktivt arbetet med Samförvaltning norra Bouslän samt 8-Fjordar arbetet	Föreningen Fiskekommunerna
Fisket som en del i marina reservat, miljöförvaltare och observatör (ex Östergarnsholm)	Gotland (regionen och länsstyrelsen i samarbete)

Utveckling av fisketurism	
Initiala samtal inom kommunen (SBF)	Simrishamn
Kontakter med ev. samarbetspartners	Simrishamn
Studieresor, omvärldsbevakning	Simrishamn
Fritidsfisket har berörts med kommunerna men andra frågor har varit viktigare	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Sprider goda exempel som Fjordguidernas verksamhet	Föreningen Fiskekommunerna
Stöd till besöksnäringen	Varberg
Fish Your Dreams	Gotland (regionen bl. a i samarbete med Sportfiskarna)
Utveckling av vattenbruk och fiskodling	
Kunskapsinhämt. av ekol. hållbar odling	Simrishamn
Identif. av samverkan mellan trad. fiskerinäring och odling	Simrishamn
"Havskolonilott" som form av vattenbruk	Simrishamn
Vattenbruk har varit aktuell i begränsad omfattning	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Mycket arbete med vattenbruk, främst regelverket	Föreningen Fiskekommunerna
Regelverket samt vanan att hantera hur man säkrar	Föreningen Fiskekommunerna
Kartläggning över havsområdet är framtagen av konsult. Känsliga naturvärde, havsområdet, kustlinjen.	Varberg
Utmaning att få fler intresserade - arrangeras studieresor, Åland mm 2. konsumentkommunikation	Gotland
Dialog med lokal-, regional- och rikspolitik inkl. Dep.	
Stärkt samverkan med kommuner och regioner inom fiskeri-/marina intressen	Simrishamn, Sölvesborg, Karlskrona och Gotland
Prioritering av humankonsumtion	Simrishamn
Fiskeriförvaltning - utformning av regler/implementering	Simrishamn
Arbetet har varit inriktat på trålgränsen, skarv och gråsäl. Såväl sillfisket som torskfisket har uppmärksamrats	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Vårt arbete utgår från att stärka samverkan mellan kommunerna och vår Region.	Föreningen Fiskekommunerna
Ett pågående arbete med politik på alla nivåer	Föreningen Fiskekommunerna
Vi gör ett antal remissvar i inriktningen fiskförvaltning, fiskerregleringar, regelverk osv.	Föreningen Fiskekommunerna
Regelbundna möten genom Fiskesamråd Halland med politiker på olika nivåer	Varberg
Dialog med myndigheter (HaV, JV, LS, osv.)	
Samarbetet med länsstyrelsen varit grundläggande. Minska neg. konsek. av fisk.förvaltning	Simrishamn, Sölvesborg och Karlskrona
Arbeta för ändring av teknisk reglering	Simrishamn, Sölvesborg och
Arbeta för reform/regionalisering av förvaltning	Simrishamn, Sölvesborg och
Arbetet har varit inriktat på trålgränsen, skarv och gråsäl. Såväl sillfisket som torskfisket har uppmärksamrats	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Vi gör ett antal remissvar gällande miljö-, fiskförvaltning.	Föreningen Fiskekommunerna
FFG - Sport, Husbehov o Yrkes olika intressen	Gotland
En konstant dialog sker genom Fiskesamråd Halland	Varberg
Samarbete med forskning	
Identifiering av socioekonomiska intressen och roll i fiskeriförvaltning	Simrishamn
Framtid:Miljöproblem i havsmiljön, Pågående kunskap om bestånd och ekosystem	Simrishamn
Industriell- och företagsekonomisk utveckling	Simrishamn
Samarbetet har varit inriktad på statusen av strömmings-, gråsäl- och skarvpopulationer sett utifrån det ekologiska och lokala fiskets perspektiv.	Östhammar, Tierp, Norrtälje och Älvkarleby
Blue Food	Gotland
Rapport om dioxiner mm	Gotland
Rödalsprojekt	Gotland
BCG - marin reservatsbildning - regenerativt som på en ö - reservatsbildning på land + köttkonsumtion "minskat uttag" jmf havshälsa med jordhälsa	Gotland
Sustainable consumption SLU	Gotland
Sustainable consumption KTH (ej spec fisk)	Gotland
Forskarna bjuds in på Fiskesamråd Hallands möten tillsammans med Region Halland.	Varberg

Bilaga 2.

Sammanfattning av genomförda workshops med tre omvärldsaktörer

Syftet med workshopparna var att diskutera med tre utvalda centrala omvärldsaktörer om deras syn på utveckling inom frågor som berör havsmiljö- och marina näringar. Från projektets del var en utav centrala frågeställningar hur man såg på kommunernas framtida roll i det berörda sammanhanget. Agendan på alla tre workshops som varade mellan 2 och 2,5 timmar var samma:

- Kort presentation av deltagare
- Fiskenäätverket presenterar sig själv och det pågående projektet
- Inbjudna aktören presenterar sin verksamhet och framtidsplaner
- Diskussion där målet var att fokusera på viktiga frågor

Alla tre workshops spelades in för endast internt bruk främst för att facilitera en smidig redovisning.

Workshop 1. Sveriges Pelagiska Fiskares Producentorganisation (SPFPO) 2022-03-15 kl. 08.30 – 10.30

Deltagare:

Anton Paulrud, vd, SPFPO

Malin Skoog, SPFPO

Anneli Rosell, SPFPO

Roland Norlén, Fiskekommunerna på Västkusten, Bohuslän (projektet)

Krister Olsson, Fiskekommunerna på Västkusten, Bohuslän (projektet)

Christian Skröder, Varbergs kommun (projektet)

Tomas Petersson, Sölvesborgs kommun (projektet)

Vesa Tschernij, Simrishamns kommun (projektet)

Följande framfördes:

SPFPO är en organisation som har sin utgångspunkt i EU och den Gemensamma fiskeripolitiken (GFP). När GFP reformerades senast så ansåg man att de traditionella fiskarorganisationerna inte längre var anpassade till de nya kraven som GFP ställde på fisket.

Huvuddelen av svenska pelagiska fiskeföretag (även småskaliga) på västkusten och 95% i Östersjön är medlemmar i SPFPO. Vissa lokala fiskbranscher/regioner t ex i Bottenhavet har tillsvidare mindre egna producentorganisationer men man tittar på en möjlighet att samla ihop allt svenskt fiske.

Skarpsill är hjärtat i det pelagiska fisket men man fiskar även t ex tobis på Doggers Bank i Nordsjön. Sill fiskar man givetvis också i Nordsjön, Västerhavet och i Östersjön. Medlemmarna bedriver fiske från väster om Skottland, i Västerhavet och enda upptill Bottenhavet i norra Östersjön.

Hantera kvoter och kvotbyten inom pelagiskt fiske är en viktig funktion för SPFPO. Man byter även kvoter men utländska företag i Nederländerna, Danmark + andra länder för att fisket skall bli så effektivt som möjligt.

SPFPO arbetar med stora kontaktytor alltifrån kommuner, regionala och nationella myndigheter till EU-nivå.

Fisket i Bottenhavet har gått ner (*Vesa: Finns det inte fisk? ICES ökade kvoten med 80% 2021*) medan det bedrivits ett enormt bra skarpsillfiske öster om Gotland. Kvoterna redan slut. Man har även fångat över 450 ton spigg på en enda fisketur i ett decimeringssyfte. De stora spiggstimmarna har funnits tidigare på 40 - 50 talet men om det är normalt med mycket spigg eller om det är miljökatastrof det vet ingen!

Små- och mellantonnagebåtarna på Gotland och Blekinge har fångat skarpsill till foder men man har även fryst ner och sålt till konsumtion. Man har även sålt till Simrishamn där lagren är nu ganska fulla.

Småskaligt fiske har pga. miljöproblem + andra faktorer (? dessa preciseras inte) tappat många fiskarter (lax, ål och torsk) så nu tvingas man fiska endast på sill och skarpsill hela året. Ett fiske som sker långt ut till havs, förutom under korta perioder på våren och lite på hösten. Något de mindre 12m båtarna är inte lämpade för. Antalet små (<12m) pelagiska trålare har ökat från ingen 2010 till 12 i nuläget! Detta bedöms som positivt för fisket måste anpassas till förändringarna!

Trål har blivit dominerande redskap pga. att fisket måste bedrivas långt ut till havs samt att gråsälarna hindrar fiske med passiva redskap (nät).

Man konstaterar även:

- Om sill/strömmingsfisket att det är små volymer och ett lågt försäljningsvärde samt att säsongen är kort.
- Kustkvoten av sill nyttjas endast upptill 50% pga. att garnfiske är omöjligt och trålfisket med mindre båtar är outvecklat!
- Denna punkt berör särskilt kommuner! Beredning efterfrågas/krävs men industri saknas! Det finns ingen beredning mellan Kalix och Nordersund: sägs det

(Vesa) Några mer specifika och en generell sammanfattande kommentar:

Dessa är ensidiga tolkningar; kvoterna är små, försäljningsvärdet kan vara högre men ifall kvoter finns och det finns större sill så är priset inte dåligt, säsongen är kort pga. små kvoter för framför allt mellantonnet. Det går inte att planera ökning av produktion! Det nämns inte heller att dessa små trålare inte klarar av att tråla fort nog för att fånga den stora sillen! Man lyfter som problem att hamn- och beredningskapaciteten saknas i store delar av kusten men vad man menar är att dessa inte är anpassad till det stora tonnaget!

*Hur långsiktigt hållbart är en lösning som bygger på storskalighet med tanke på ett nyligen konstaterat behov att minska fisketrycket på bestånden (**Jmf. HaV:s förslag april 2022 till Regeringen att minska uttaget av strömming och flytta storskaligt foderfiske längre ut**).*

Vore det inte ekologiskt långsiktigt klokare att bygga en modern, livsmedelsinriktad medeltonnageflotta i stället så att flera existerande hamnar skulle kunna bli aktuella. Att göra stora infrastrukturinvesteringar i svenska hamnar bara för att de stora båtarna kan landa sin fångst låter ologiskt. Dom kan ju ändå inte leverera fisk året om!

Om framtiden framför SPFPO följande:

Pelagiska fisket bidrar i hög grad till flera stora politiska mål på olika nivåer:

- Sysselsätter både ombord och iland i o m att fisket är lönsamt. 2/3 av alla arbetstillfällen finns inom det pelagiska fisket
- Man ser potential för mer lokal beredning och därmed en chans att öka sysselsättningseffekten
- Bidrar till samhällsekonomin; fisket är lönsamt, finns många unga fiskare; det är en generationsväxling på gång. Fiskarna har god framtidstro och investerar i sina företag och fartyg.
- Pelagiska fisket är oerhört klimatsmarta livsmedel. Sill- och skarpsillfiskets klimatpåverkan är väldigt liten.
- Fartygen, de stora, är moderna och effektiva som drar lite drivmedel
- Dioxin ett stort problem som hämmar nyttjande av pelagiska fiskar som livsmedel
- På senare tid har Sveriges självförsörjandegrad seglat upp på politiska agendan med en önskan att öka den nationella livsmedelsproduktionen där fisket naturligtvis kan bidra

Vesa, kommentarer. Är pelagiska fisket lönsamt i Nordersund? I Stockholms- och Roslagsskärgårdar, längs med Bottenhavskusten? Det låter inte så. Det går runt för fiskebåten men sysselsätter knappt någon i land!) En ökad sysselsättningseffekt borde man diskutera vidare för jag är väldigt nyfiken på hur man tänker! Kvoterna för konsumfisket är idag för små. Det finns allt mindre större/äldre fiskindivider i havet pga. oekologiskt fiske - filéframställningen försvåras. Är fiskfärs och fiskburgare enda lösningen?

Kommunernas roll i framtiden

Det pelagiska fisket har en oerhörd potential att sysselsätta en massa olika typer av underhåll och serviceföretag i hamnar där båtarna ligger. T ex i den danska hamnen Skagen rör sig omsättningen för omkringnäringar som fiskebåtarna genererar över 400 milj. kronor.

- Man vill gärna att svenska kommuner tittar på detta med infrastruktur. Det finns knappt inga hamnar där de stora båtarna än kan komma in. T ex i Göteborg får de inte ens lov att komma in längre pga. många byggprojekt (*Vesa: Jag har för mig att Göteborgs stad vill bygga om fiskhamnen till en mer publik, attraktiv fiskehamn med kopplingar till besöksnäring och mindre fiskebåtar?!*)
- SPFPO driver ett projekt i Oxelösunds kommun där man tittar på utveckling bl. a möjlighet till ökad beredning samt att de större båtarna kan komma in.
- Man har upptäckt att i slutändan är det ändå inte så attraktivt i många kommuner att ha fiske och beredning i hamnen. Det är mer lukrativt att bygga bostäder.

SPFPO vill påpeka på nytt ett faktum att det inte finns någon beredningsindustri från Haparanda till Nordersund. Man kan kanske undra varför man påpekar på en gynnsam utveckling med 12 - 14 nya mindre etablerade trålare. Faktumet är dock att alla dessa lossar i en containers som hämtas av en lastbil och körs till Danmark och blir foder (*Vesa: blir fiskmjöl!*). Detta är ett sorligt faktum! Sedan finns det några småtrålare som kan lossa i Nordersund och i undantagsfall (i fall det finns utrymme) även i Simrishamn. Den bistra sanningen är att man inte utnyttjar potentialen!

Vesa: Vilken potential? De stora båtarna? Vad/vilka fångster skulle de landa i så fall? Å hurdana kvantiteter? Vilken kvalitet? Vad skall all denna fisk förädlas till? osv. Precis som man säger är kustfisket utslaget men detta beror mycket på en nedgång i strömmings- och sillbestånd som är en konsekvens av för stort och på felsätt bedrivet fiske – för koncentrerat.

Man påpekar också om vissa omständigheter som gör att ett besättningsbyte (som tar 15 - 30 min) kan i vissa hamnar kosta femsiffriga belopp och är därför i dagsläget nästan omöjliga.

Fortsättningsvis vad anser SPFPO att kommuner skall göra:

- Bevaka att det finns tillgång till goda fiskevatten; motverka konkurrerande intressen som vindkraft och åtgärda miljöproblem i kustzonen
- Främja bra hamnar och infrastruktur
- Främja funktionellt regelverk – lika konkurrensvillkor med andra näringar
- Förbättra bilden av fisket
- Ökad avsättning och värde för fisken (*Vesa: värdeskapande/värdekedjatänk?*)
- Verka för att begränsa säl och skarv

Fråga från kommunnätverksprojektet:

Vad är anledningen till att det saknas beredningsindustri? Har man fördjupat sig i den problematiken? Kommuner kan stimulera förutsättningarna med sedan krävs det företagare som investerar och driver verksamhet.

Svar från SPFPO:

Det är bristen av efterfrågan. Man vill ha fisk i plastförpackning som man kan slänga direkt på stekpannan. Sillen har på något sätt blivit en högtidsfisk. Förr var sill vardagsmat.

Workshop 2.

Statens Jordbruksverket (SJV) & Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

2022-03-30 kl. 09-12

Deltagare:

Daniel Melin, SJV

Elin Gunve, SJV

Karin Bendz, SJV

Max Vretborn, HaV

Krister Olsson, Fiskekommunerna på Västkusten, Bohuslän (projektet)

Erica Hasslar, Tierps kommun, (projektet)

Vesa Tschernij, Simrishamns kommun (projektet)

Följande framfördes:

Daniel:

Den nya fiske- och vattenbruksstrategin samt de tre sektorsspecifika handlingsplaner skall numera utgöra ryggraden av det arbete som bedrivs av SJV för att utveckla hållbara fiskeri- och andra blå näringar. Det vi generellt kallar ”framtidens fiske och vattenbruk” och utgör grunden även för ett samarbete mellan SJV och HaV.

Max:

Pilotprojektet ”ekosystembaserad havsförvaltning” är en process som skall bli vägledande i vilka intressen och faktorer vi/HaV skall beakta i framtiden som hittills har tagits varmt emot och verkar engagera stort och brett.

Erica:

Projektledare för en lokal arbetsgrupp inom HaV:s projekt ”ekosystembaserad havsförvaltning”, vilket kombinerar väl med hennes arbete inom Tierps kommun.

Max:

Utifrån hans perspektiv i projektet ”ekosystembaserad havsförvaltning” representerar kommuner den mest lokala nivån av myndighetsutövning som har en betydande beslutandemakt vad gäller havsfrågor. Samtidigt representerar kommuner ensamma en för liten del av havet, vilket innebär att man måste genom att gå ihop skapa en större helhet. Det är därför viktigt med ett stärkt samarbete mellan kommuner!

Dessutom breddar man ut perspektivet till havsfrågor så ökar kommunernas intressen och delaktighet jämfört med att man enbart arbetar med fisket.

Elin:

Har projektet kontakt även med insjökommuner i fiskefrågor? Vesas svara att det har man inte i dagsläget men att det finns inga hinder eller planer på att utesluta vare sig insjö eller andra kommuner som vill arbeta med fiske- eller andra blå näringar.

Daniel:

Det är roligt att fiskekommuner/projektet tar en så aktiv roll i detta. SJV har tidigare haft kontakt med Fiskekommunerna på Västkusten angående åtgärderna i handlingsplanen men det är väldigt bra att kommuner nu går samman ännu bredare. SJV har haft jätte problem med

att få med SKR i sammanhanget och det är bra att flera kommuner bli inkopplade för det finns flera åtgärder i handlingsplanen som kan genomföras i samarbete och med hjälp av kommuner. Daniel föreslår att fiskenätverket skall kontakta kommuner runt dom stora insjöarna. Han lyfter även de existerande beredningsgrupperna (referensgrupperna?) för handlingsplanerna som finns för norr, syd, väst och insjöarna att det kan vara bra att titta även på det när man går vidare med fiskekommunsamarbetet.

Elin:

En del av insjönäringarna har problem med sina kommuner så det kan vara väldigt bra att

Jordbruksverkets presentation av deras arbete

Daniel: Nu finns det handlingsplan kopplat till den nya strategin något som SJV noterade att inte var så lyckat när det gällde den första yrkesfiskestrategin 2020. Man måste ha en färdplan hur man arbetar mot strategin stora målsättningar.

Ekologin och fiskförvaltningen är stora utmaningar i arbetet och det finns en hel rad åtgärder som skall arbeta med dessa problem.

Myndigheternas roll ska vara drivande av genomförande åtgärder som ligger inom ramarna för myndigheternas uppdrag och mandat. Men samordningsrollen kan delas med andra aktörer med komplimenterande kunskap.

Åtgärdsgrupperna skall tillsättas vars första uppdrag blir att titta på nutidläget och SWOT analys.

Elin går genom yrkesfiskestrategins mål och vad SJV arbetar med just nu

Dom flesta är direkt kopplade med frågor som har lyfts upp inom vårt projekt

Nr. 3 Översyn bestämmelser för pelagiskt fiske (ansvar HaV)

Nr. 5 Säl och skarv (ansvar HaV)

Nr. 6. Regelverk gällande fiske och humankonsumtion (ansvar HaV)

Nr. 7. Fördelningssystem för demersalt fiske (ansvar HaV)

Nr. 10. Nyrekrytering av yngre yrkesfiskare (ansvar HaV)

Nr. 11. Cirkulär konkurrenskraftig blå bioekonomi; kopplingar till diversifiering, förädling, produktutveckling svensk sjömat, blåa värdekedjor osv. (ansvar SJV)

SJV har fått ett regeringsuppdrag med syfte att undersöka utmaningarna och möjligheterna med svensk fiskberedning. Målet är att öka andelen av svensk fångad fisk som landas och bereds i Sverige för humankonsumtion. Svaret skall presenteras för regeringen 30 november 2022. SJV kommer att upprätta en dialogyta för att få med alla potentiella intressen och aktörer i underlaget.

Ett uppdrag att undersöka miljögiftshalterna i fisk som är delegerat till Uppsala universitet och som skall vara klar feb 2023.

Pågår en förätklingsprocess att ändra ansöknings- och redovisningsrutinerna för att underlätta en snabbare och smidigare projektfinansiering.

Finansierar en studie om insjöfiskets kompetensutveckling och utbildning.

Yrkesfiskekonferens i år i juni riktad i första hand till svenska yrkesfiskare.

Fiskeforum i höst i vars planering SJV är involverad i med tema ”hållbart fiske” alltså den är öppen för yrkes-, fritids- och sportfiske.

Elin vill påpeka att det är tydligt att kommuner är kopplade till en övervägande delen av åtgärderna i båda handlingsplanerna (fiske och fritidsfiske) och på så sätt är kommuner väldigt viktiga för genomförande av utvecklingsarbetet.

Fråga om spökfiskearbetens framtid dyker upp.

Karin svara om finansiering.

I det nya programmet finns pengar för både metodikutveckling men även för dragningar men i det nya programmet kommer inte fiskare kunna söka direkt utan det måste ske genom en samlad ansvarig aktör t ex en kommun.

Max/HaV presenterar projektet ”ekosystembaserad havsförvaltning (EBHF)”

Projektet är en åtgärd 44 i Sveriges åtgärdsprogram för Havsmiljön enligt Havsmiljödirektivet.

Syfte att utveckla en regional förvaltningsmodell för EBHF. Tre årigt arbete sker genom tre lokala pilotprojekt och ska vara klart 2023. Målet är att förverkliga våra miljömål. Arbetet är en del av handlingsplanen för fiske.

Med ekosystem menar man inte bara ekologi utan även de mänskliga aspekterna inkluderande kultur osv. Därmed är det uppenbart att det finns otaliga olika ekosystem längs med svenska kusten.

Ett pilot projekt är ”8 fjordar” på västkusten som består av 5 kommuner! De två andra är Stockholmskärgård och södra bottenhavsområdet. Två väldigt näraliggande områden men dock väldigt olika både vad gäller ekologi också sättet hur man nyttjar havet.

Det är i grunden ett läroprojekt. Vi utgår från ett litet avgränsat ekosystem, tittar på om vi ändrat något hur påverkas då hela systemet.

Haven förvaltas av många nivåer; kommuner, regioner, nationellt, EU och internationellt.

Realisera och sammanväga nationella, lokala strategier/mål och sätta tydliga konkreta mål.

Syftet med att stärka samrådet är ju att finna sätt att lyfta lokala perspektivet och lokala intressen men sedan är en annan fråga hur dessa skall tas i beaktan i förvaltningen.

Processen har verkligen visat att större hearings och möten är värdefulla men att man lät sig mycket mer när man deltar i de lokala aktörsforumen och hör folk prata utifrån det lokala perspektivet.

Karin presenterar det nya Havs-, fiskeri och vattenbruksprogrammet

EU framfört med tyngd att fokus skall ligga i det småskaliga kustnära fisket. I det svenska programmet syns detta i form av egna åtgärder samt med en högre stödprocent.

LLU (Landsbygdsnätverket inte med)

Vattenbrukssatsning (kom från regeringen) skall gå till att gynna mer hållbart vattenbruk.

Erfarenheter har nyttjats från förra programmet.

Färre åtgärder (22), i förra program 36. Syfte att fokusera mer. Stödmöjligheterna är samma. Nya åtgärder – tillfälligt stillaliggande, sälåtgärder (=till kostnader av skjutna sälar till godkända anläggningar).

Dessa åtgärder kan kommuner söka stöd till:

Specifikt mål 1.1. Främja ekonomisk, socialt och miljömässigt hållbart fiske

- Investeringar för utveckling av hamnar och landningsplatser
- Innovationsprojekt inom fiske (väldigt brett åtgärd; alltifrån fiske-förädling till marknadsföring)
- Kompetensutveckling och bildande av nätverk

Specifikt mål 1.6. Bidra till skydd och återställande av akvatisk mångfald och ekosystem

- Insamling av förlorade fiskeredskap och akvatiskt skräp (kan söka för både draggning och identifiering av områden med redskap, krävs ett samordnande organ)
- Genomförande av havsmiljödirektivet (gäller mycket datainsamling)

Specifikt mål 2.1. Främja hållbart vattenbruk

- Innovationsprojekt inom vattenbruk
- Kompetensutveckling och bildande av nätverk inom vattenbruk

Vi har en ökad budget: 1,8 milj. kr EU del, total budget 2,1 milj. kr

Slutdiskussion

Hur ser SJV på kommunernas roll när det gäller utveckling utifrån handlingsplanerna?

Elin. Det är en jätte stor skillnad ifall kommuner är samordnade och det finns en klarhet i vad som krävs och vad som gäller. Frågor som beredning, hamninfrastruktur, närings- och landsbygdsutveckling är väldigt väsentliga frågor som dessutom ligger nära kommuner. Speciellt frågan om ökat humankonsumtionsfiske har kommuner en central roll. Fisketurism är också en viktig fråga där kommer kan göra skillnad.

Daniel. Det är en oerhörd skillnad i ifall fiskekommunerna agerar varför sig eller i mindre grupperingar eller om man har skapat större enheter som kan framföra på ett samlat och strukturerat sätt även olika intressen. Detta syns särskilt tydligt inom turistfisket. En större samordnad gruppering skapar större gehör hos politiken och bland myndigheter. Ökat samarbete innebär också så att man kan lättare nyttja existerande kunskap och expertis bland flera kommuner t ex när man arbetar med åtgärderna i handlingsplanen.

Karin. Det finns en särskild åtgärds punkt i programmet som innebär en möjlighet för kommuner att ansöka medel till att finansiera kostnader kopplade med nätverkande. Denna möjlighet finns både för fiske och vattenbruk.

Hur kommer fiskekommunerna in i frågan om utveckling genom

Daniel. SJV har tänkt att bedriva arbetet med handlingsplanen (HP) för fritidsfiske genom att proaktivt peka ut ett antal åtgärder som man skall arbeta med i bildade åtgärdsgrupper. Det är den vägen vi har tänkt att gå och där är fiskekommunerna en viktig spelare.

Elin. När det gäller arbete med HP för fiske så kommer man arbeta med fler åtgärder med många mindre åtgärdsgrupper per år men att Kristers idé om att välja ut kanaler t ex vissa personer som används för att försäkra att kommunnätverket har en kontinuerlig kontakt med Jordbruksverket och att man kan hantera hela bredden av intressesfären. Vi skall helst inte bygga upp för mycket strukturer heller men absolut det är viktigt att finna en ändamålsenlig samverkan mellan fiskekommuner och SJV. Sedan är det viktigt att kommuner deltar aktivt i åtgärdsgruppernas arbete.

Elin vill också påpeka att SJV och HaV har en del frågor man arbetar med som inte ingår i handlingsplanerna. Det är också viktigt att kommunerna är väl inkopplade i dessa processer. Men visst det kan vara bra att ha en bredare och kontinuerlig kontakt för att kunna fånga upp eventuella nya väsentliga frågor som inte är inkluderade i handlingsplanerna. En sådan fråga är t ex vindparksfrågan.

Från projektets håll påpekas det mer hänsyn till att försäkra kontinuitet bortom det pågående programperioden genom att försöka se framåt och hur pågående åtgärder kommer att se ut framöver.

Elin svarar att man har snackat om det och det finns planer om att ha en rejäl, grundlig halvtidsevaluering och att den skall diskuteras i ett brett samråd. Vi har precis inlett förberedelserna att kunna inleda det nya arbetssättet med fokus- och åtgärdsgrupper och det är något vi måste få i gång men vi måste även i det arbetet kunna titta framåt. Vi har ju haft de senaste 30 åren en fiskeripolitik där syftet inte varit att ha en livsmedelsproduktion men nu har politiken vänt. Vi får helt nya signaler och det finns en helt annan tydlighet i politiken och det beror troligtvis på det arbete vi lagt ner för att informera politiken.

Workshop 3. Regionala fiskenätverket

2022-04-01 kl. 09-12

Deltagare:

Jan Lahenkorva, regionråd Gävleborg
Marianne Andersson, region Sörmland
Tove Ellingsen, tjänsteperson, Region Stockholm
Ida Wingren, samhällsforskare, Lunds universitet (observatör)
Christian Skröder, Varbergs kommun (projektet)
Krister Olsson, Fiskekommunerna på Västkusten, Bohuslän (projektet)
Madeleine Lundin, Simrishamns kommun (projektet)
Vesa Tschernij, Simrishamns kommun (projektet)

Följande framfördes:

Vesa: I o m det inledda samarbetet mellan fiskekommun- och regionalt fiskenätverk så kan man efter en relativt kort tid se flera möjligheter att öppnas upp. En sådan viktig internationell kanal är CPMR (Committee for Marine Pheripheric Regions) som är en paraplyorganisation för regionala myndigheter inom EU och arbetar direkt under EU Kommissionen. Så vitt jag har förstått det hela rätt så har svenska regioner nyttjat detta forum hittills väldigt sparsamt.

Jan: Han lyfter samma sak som Vesa dvs. CPMR som en viktig ingång in i Bryssel. Den arbetar framför allt med europeiska regioner som har kust. I Östersjöområdet arbetar en undergrupp till CPMR (Östersjö kommitte) som har tre arbetsgrupper; energi, infrastruktur/transporter och miljö. Regionnätverket har så långt vid ett tillfälle lyft de frågor som nätverket arbetar med i miljöarbetsgruppen för att sätta ljus på dem men också för att försöka öppna för samtal med framför allt Finland. Han bedömer att nätverkets initiativ till debatt togs emot väl och framför allt från finska sidan. Han hoppas att småskaligt fiske och fiskefrågor över lag kan lyftas oftare i den gruppen än vad man gjort hittills.

Vesa: Hur ska vi gå vidare med samarbetet mellan kommuner och regioner när det gäller havsmiljö och blå näringar? Hur ser ut möjligheter respektive utmaningar?

Krister: Bra har varit i deras fall (Föreningen Fiskekommunerna på Västkusten) att kommunernas satsade pengar i arbetet har tvådubblats av Västragötalandsregion, vilket har så klart gjort att man kunnat bedriva ett mer strukturerat arbete genom att man kunnat avlöna en verksamhetsansvarig på halvtid. Varje kommun betalar 20.000 kr och regionen alltså lägger till lika mycket som alla kommuner (9 st) tillsammans.

Att samverka mellan kommuner och dessutom ha regionen med sig är jätte viktigt. Det ger framför allt tyngd för verksamheten. Föreningen företräder kommunerna som en röst men ifall någon kommun har avvikande åsikter så är dom välkomna att uttala sig själv. Detta uppskattas stort i o m att kommuner har själv små möjligheter att agera i fiske- och havsfrågor. Allt bygger på att lära av varandra och den vägen kunna effektivt agera företräda gemensamma intressen. Regioner uttalar sig inte i sådana frågor.

En utmaning är olikheterna mellan kommuner. I norr är fiskerinäringen övervägande kustnära och småskalig medan i söder har vi kommuner med stora delvis internationella fiskerederier. Vi har ändå lyckats hålla ihop det genom att lyssna på varandra.

Det är också en fördel att man valt att utse en ledande tjänsteperson (ofta näringslivsutvecklare) och en ledande politiker från varje kommun till föreningens styrelse. Denna sammanhållning gör ju att vi kunnat prata samlat med myndigheter och det har vi gjort både genom att göra studiebesök eller bjuda myndigheter och politiker till oss. En kommun hade inte kunnat göra det men i o m att vi är 9 så framstår det hela för gästerna mer betydelsefullt.

Skulle vi kunna bli ännu fler kommuner som arbetar tillsammans så vore det solklart bättre i situationer då vi vill få vår röst hörd. Men upplägget borde nig bygga på starka regionala samarbeten där kommuner och regionen arbetar sida vid sida och på nationell plan knyts dessa regionala samarbeten till ett nationellt nätverk.

Christian: Grunden eller utgångspunkten måste ligga i en lokal förankring och så bygger man upp en lokal samverkan genom att kommuner och regionen samarbetar. I dessa regionala forum jobbar man med de lokala frågorna men så har man en nationell nivå där man möts för att informera och samtala med varandra för att lära oss av varandra. Varje region utser ett par personer som träffas då och då för återkoppling till frågor man arbetar med. Alla behöver inte vara på plats varje gång men det är viktigt att man försäkrar en kontinuitet i processen. Vi har ju ett Fiskesamråd i Halland som fungerar bra. Vi har väldigt givande diskussioner men det blir lite för lite verkstad – känns det som pga. att medverkande har så väldigt olika logiker i fiskefrågor.

Tove: Mycket intressant att höra om ert upplägg Krister med att alla går in och betalar och att regionen pytsar på med lika mycket som kommuner sammanlagt. Hur har ni fått kommuner att gå med på detta och hur väl fungerar samarbetet. Hur rapporterar ni till kommuner om det arbete föreningen utför?

Krister svarar: Vi har funnits sedan mitten av 90-talet men upplägget och verksamheten har skiftat under tiden. En tid arbetade man mycket genom utvecklingsprojekt riktat till kvalitetshöjande åtgärder, man gjort studiebesök osv. Numera gör vi inte detta längre utan snarare gott in på att prata och hjälpa varandra t ex genom att skriva remissvar. 20 000 kr är inte mycket pengar om kommunen tar in en konsult för att skriva ett remissvar. Hela summan ryker ju med ett svar. Så kommuner får väldigt mycket genom att samarbeta. Just nu verkar det att man är nöjd med detta och att vi kommer att fortsätta.

När det gäller intern kommunikation så förutsätter vi att de utsedda kommunrepresentanterna återkopplar hemma till det som diskuteras och dessutom sammanställs en årsrapport om aktiviteterna och om läget generellt. Dessutom har vi (föreningen) en hem- (www.fiskekommunerna.se) och en facebookside. På hemsidan finns en film som berättar om vad föreningen står och arbetar för.

Madeleine: Detta är ett bra möte. Vi har ett kommun- och ett regionnätverk och frågan är hur vi ska stärka våra möjligheter att påverka omvärlden. Upplägget kan så klart variera mellan regioner beroende på att kommunerna och deras samarbete varierar osv. men det är ändå väldigt viktigt att man tittar på hur man kan hitta ett effektivt sätt att samarbeta i ett bredare perspektiv. Frågan är på vilken plattform skall det regionala nätverkandet vila på? Man har kastat fram tanken om SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) och Vesa har försök ta en initial kontakt med dom. Regionala samverkan är grunden men det behövs en länk mellan

dessas, vilket skulle kunna arrangeras i form av ett nätverk och frågan är ifall SKR skulle kunna avsätta medel för att supporta ett nationellt fiskenätverk. Säkert värt att undersöka!

En fråga till Krister. Har kommuner delegerat mandatet att svara på remisser till föreningen och att ett svar behöver inte förankras i kommuner? Å hur fungerar detta mot den bakgrunden du berättade om att det finns olika fiskeinriktningarna (norr vs. söder) inom föreningen?

Krister svarar: Det bygger på ett förtroende. Skulle vi behöva återkoppla till kommuner då skulle vi aldrig hinna med att skriva alla svar. Svaret läggs på hemsidan så alla kan ta till sig. Vi svara på mellan 5 – 8 remisser/förfrågningar per år men det händer väldigt sällan att en kommun kommer med avvikande/kompletterande kommentarer och vill skicka ett eget svar. En förklaring kan vara att fiske- och vattenbruksfrågorna väger, tyvärr, inte så mycket hos enskilda kommuner och därför går det smidigare. Frågan om SKR är värt att undersöka även om hittills har det inte gett särskilt mycket.

Christian: Jag tycker också att SKR vore en naturlig aktör att hålla ihop detta. Dom har ju redan en mängd olika nätverk. På näringslivssidan har dom nätverk och har nästan årliga möten och konferenser. I o m att fiskefrågorna berör både näringsliv, besöksnäring och regional utveckling så är det en fråga som SKR borde finna det intressant att facilitera ett fiskenätverk. Dom behöver inte ha kunskap utan det står ju nätverket för!

Ida: Det finns en del information i den enkäten som vi (Göteborgs och Lunds universitet) gjorde tillsammans med kommunnätverksprojektet nyligen. Enkäten har gått ut till 80 kommuner och hittills har 27 svarat. Deadline för svar har inte gått ut än men det är redan många kommuner som svarat som inte ingår i nätverket idag. Det är väl något man kan ha med sig när man kontaktar SKR eller tänker på andra eventuella finansiärer/facilitörer.

Tove: SKR är intressant lösning. Dom har nått man kallar RegLab som ger utbildning inom regionalutveckling. Där skulle man kunna lyfta fiskefrågorna för att öka kunskapen om fisket hos tjänstepersonerna. Det är ju en liten bransch men det är väldigt många som äter fisk och fiskefrågor får mycket plats i median. Bar också att väcka frågan varför det är viktigt att arbeta med fiskefrågorna. Hon har sett från presentationen att t ex Värmdö från Stockholmskärgård var nämnd och vill ställa frågan till Vesa hur aktivt har kommuner medverkat i projektet?

Vesa: Det är ju 29 kommuner som meddelat intresse för projektet. Aktivitetsnivån hos dessa varierar oerhört mycket. Beaktar man Kristers nio bohuslänska kommuner så är det ungefär en tredjedel som agerat aktivt vid något tillfälle. Det är så som Ida målade fram att intresse finns men problemet är att man saknar kunskap och kan inte hantverket hur man jobbar med kommunens intressen. Erfarenheten från projektet visar att intresset växer och blir mer konkret när man kan definiera ett gemensamt arbete. Vi behöver skapa verkstad för att aktivera flera kommuner.

Krister: I det nya svenska Havsmiljö-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet (-fonden) finns ju medel avsedda för kommuner att söka. Det finns t o m medel att söka för nätverkanDET. Pengar som verkar vara tillgängliga för väldigt brett spektrum av olika anledningar till samarbeten. Vi kommer ju nu i slutet av projektet att ha behov att kontakta kommunerna igen med frågan om de vill bli medlemmar i nätverket och i så fall utse två personer (tjänsteperson och politiker) som representanter. Vi har fått nu en chans att lyfta livsmedel, vilket är något man inte gjort så mycket i Sverige där fokus legat på skog, gruvor osv. Nu plötsligt inser man

att man nedrustat Sveriges egna livsmedelsproduktion eller gjort oss beroende av utlandet, vilket sista tidens oroligheter i Europa har visat sig varit mindre klokt. Att återbygga resiliens i svenska samhället gäller det att satsa på eget livsmedel och då är det Livsmedelsstrategin som ska ligga i fokus. Då skapar man också arbetstillfällen och bidrar till landsbygdsutveckling.

Jan: Tänker man på region Gävleborgs perspektivet så är det att skapa en regional plattform tillsammans med kommunerna som är engagerade i dom här frågorna. Det nuvarande regionala nätverket har lyckats lyfta frågorna och bidragit till att det hänt lite grann inom frågorna. Det man kan se i vardagen är att kommuner jobbar med en del frågor varför sig på sitt håll, vi på regionen jobbar på vårt håll, i vissa fall med samma frågor som t ex samma yttranden. Vi behöver bli bättre att identifiera frågor som vi bör samverka kring. Vi gör detta redan i något vi kallar för ”kommunsamråd” kvartalsvis men vi bör få miljö- och fiskefrågor in på dessa samråd och där finna en gemensam ståndpunkt. Det är möjligt att samma bör ske även på regionalnivå/nationellnivå. Frågan är om man bör låsa in kommuner och regioner inom samma nätverk eller om man ska välja en lite mer lösare upplägg. Det är något som tiden får visa. Mindre grupper har sina fördelar samtidigt som större samhörighet garanterar en större politisk tyngd. Men grunden måste vara en bättre regional samverkan.

Christian: Han håller med att varje medverkande kommun bör utse en kontaktperson. För ett problem som är tydligt är att kommuner saknar kunskap om vad en kommun kan göra när det gäller fiskerinäring. Vad kan man som kommun påverka? Att ha en ingång i ett nätverk där man kan samsas om kunskap innebär att personer som ingår i nätverket kan ta med sig kunskapen till sina kommuner och ställa i relation till andra planeringsintressen. Något som man diskuterat på sistone i Halland är bristen av kunskap bland politiker och tjänstepersoner om fiskerinäringen. Vi har arrangerat utbildningstillfällen där man tagit personer ut till fiskehamnarna så att man kan träffa fiskare och beredare. Nu pratas det om fisketurer till havs för att verkligen kunna få en bättre känsla av fiskets vardag.

Krister: Intressant och viktigt det Jan tryckte på om vikten med den regionala utgångspunkten. Samarbetet på regional plan måste vara grunden. Sedan kan regioner samverka på den nationella nivån. Vi får väl se om det blir 5 eller 6 regionala samarbeten som ska börja samverka. Exakt vilket det nästa steget blir, får vi väl se men som sagt grunden måste ligga i det lokala och regionala.

Marianne: Hon håller med Jan att man måste arbeta med frågorna i regionen och utse en ansvarig tjänsteperson och politiker för att hålla processerna i gång. Dom viktigaste kommunerna är dom två minsta Trosa och Oxelösund som inte kan ta i frågorna av egen kraft. Dom bör även där utse kontaktpersoner. Vi måste rusta upp politiken och ta tag i frågorna så att vi kan börja hantera dem i vår regionala utvecklingsnämnd. Det är dags att ta itu med detta nu.

Madeleine: Vi märker ju att det tar tid och är svårt att komma överens hur man skall arbeta med dessa frågor. Hon delar bilden med många att man bör arbeta regionalt. Men det är också viktigt att utbilda politiker och tjänstepersoner och försöka göra det effektivt, är viktigt. Det finns en hel del som gäller regionalt men det finns en massa kunskap som gäller fiske och värden inom fisket som kanske skulle kunna landa bättre ifall man gjorde det utifrån ett bredare perspektiv t ex i form av ett nationellt nätverk. En gemensam satsning på kunskapshöjande skulle man definitivt förtjäna på.

Tove: Det är viktigt att stärka nätverket genom att få fler med men också viktigt att se till att de som redan är på bollen kan arbeta vidare. Kunskapsbristen är stor så det finns behov av utbildning men innebär att det finns för en del en startsträcka innan man kan agera. Denna kunskap bör kanske också byggas i ett ramverk som i sin tur kopplas till existerande strategier som t ex Nationell och Regionala Livsmedelsstrategier. I region Stockholm är fisk som livsmedels väldigt starkt förankrat i arbetet genom att de är mat som är viktigt för väldigt många. Kanske det vore bra att koppla ihop fisket med Livsmedelsstrategin?!

Madeleine: Tove, menar du att Livsmedelsstrategin skall mer användas utifrån ett strategiskt perspektiv eller vet du om det finns ingår eller möjligheter till med operativt arbete.

Tove: Det finns ett nätverk kopplat till Livsmedelsstrategin men hon vet inte hur man arbetar inom det nätverket.

Till statsråden Bucht, Skog och Lövin

Upprop för lokalt hållbart fiske!

Svenskt fiske genomgår en förändring. Fiskeflottan blir mindre och mindre och flera fiskehamnar har försvunnit eller blöder. Detta är en utveckling som går tvärtemot regeringens mål om ett lokalt fiske och en levande landsbygd. Vi kommunstyrelseordförande i svenska kustkommuner kräver omedelbara åtgärder för att vända utvecklingen.

Under första veckan i juni var ledare och experter från hela världen samlade i New York för att konferera kring det fjortonde globala målet för hållbar utveckling och med gemensamma krafter försöka rädda världshaven. En av mötets tre prioriteringar var hållbart fiske.

Såväl EU:s gemensamma fiskeripolitik som Sveriges nationella yrkesfiskestrategi fastställer att fisket ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart. Av dessa tre aspekter av hållbarhet, är det tydligt att det är den sociala dimensionen som är svårast uppfylla.

Den sociala dimension knytter fisket till det omgivande samhället, till kustsamhällena där fisket bedrivs och till kommunerna som investerar i och driver fiskehamnarna. Levande hamnar och lokala fiskeflottor skapar värden som sysselsättning och företagande i flera led runt fisket, liksom mycket värdefulla aspekter knutna till identitet, varumärke och kulturarv. Allt detta har en avgörande påverkan på kustsamhällenas attraktionskraft som etableringsorter, platser att bo på och besöksdestinationer. Lokalt fångad och landad fisk har dessutom betydande miljömässiga fördelar. Vidare ligger det helt i linje med den nationella livsmedelsstrategins ambitioner.

För att kunna säkerställa ett långsiktigt hållbart fiske, måste fisket ske inom de biologiskt givna ramarna. I nästa steg är frågan hur flottan och tillträdet till den svenska andelen av fiskeresursen ska se ut. Häri finns kopplingen till den ekonomiska hållbarheten, liksom till den sociala.

Det finns politiska signaler på nationell nivå som är tydliga, bland annat framhöll Miljö- och jordbruksutskottet i en rapport nyligen hur viktig fiskerinäringen är för att behålla och utveckla en levande kust och skärgård och att målet bör vara att det finns ett långsiktigt hållbart fiske med lokal förankring runt våra kuster.

Nu samlas vi kommunpolitiker till ett gemensamt upprop. Ett lokalt förankrat fiske besitter goda möjligheter att utgöra en drivkraft i vår näringslivs- och landsbygdsutveckling. Vi menar att det inte är försvarbart att låta det lokala fisket gå förlorat.

Vi kräver att svensk fiskeriförvaltning ska skapa goda förutsättningar för lokala landningar och levande hamnar längs hela Sveriges kust.

För detta fordras:

- att de lokala intressena, som slår vakt om de sociala och socioekonomiska värdena från fisket, får ett reellt inflytande i hur våra svenska fiskekvoter fördelas och vilken fiskeflotta Sverige ska ha i framtiden
- att konsekvensanalyser utifrån alla tre hållbarhetsaspekterna införs vid framarbetande av förslag och beslutsfattande inom svensk fiskeriförvaltning
- att en översyn görs av uppdrag och rollfördelning mellan Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket gällande genomförandet av fiskeripolitiken samt hur deras olika roller samspelar mot den gemensamma visionen.

Mari-Louise Wernersson
Kommunstyrelsens ordförande (C)
Falkenbergs kommun

Magnus Larsson
Kommunstyrelsens 1. Vice ordförande (K)
Karlskrona kommun

Meit Fohlin
Regionstyrelsens tillträdande ordförande (S)
Region Gotland

Jan-Olof Johansson
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Lysekils kommun

Peter Danielsson
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Helsingborgs kommun

Roger Fredriksson
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Ronneby kommun

Per-Ola Mattsson
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Karlshamns kommun

Karl-Erik Olsson
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Simrishamns kommun

Hans Forsberg
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Kungsbacka kommun

Mats Abrahamsson
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Sotenäs kommun

Peter Dafteryd
Kommunstyrelsens ordförande (C)
Strömstads kommun

Deshira Flankör
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Värmdö kommun

Helene Björklund
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Sölvesborgs kommun

Kent Mårtensson
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Ystads kommun

Torbjörn Karlsson
Kommunstyrelsens ordförande (S)
Trelleborgs kommun

Jacob Spangenberg
Kommunstyrelsens ordförande (C)
Östhammars kommun

Ann-Charlotte Stenkil
Kommunstyrelsens ordförande (M)
Varbergs kommun

Bilaga 4. Sammanställning av 17 utbildningar som projektet arrangerat eller deltagit i.

Datum	Vad	Till/med vem
2020-10-21	Seminarium om yrkesfiskets nuläge och framtid	Kommunnätverket Hanöbukten - fokus havsmiljö
2021-02-03	Seminarium - Regionerna och utveckling av det lokala fisket	I samverkan med regionalpolitiska nätverket
2021-02-05	Worskshop - Utbildning om den nya fiskestrategin	Projektets deltagare + ev. intressenter
2021-03-18	Seminarium om fångstprovtagning i det pelagiska fisket med Katja Ringblom/SLU.	För kommuner, LS, fiskerinäring
2021-04-22	Worskshop om åtgärdsförslag i nya handlingsplanen för fiske	Jordbruksverket arrangerar för alla deltagande aktörer
2021-04-28	Seminarium om decentraliserad fiskeriförvaltning och samråd där kommuner ingår.	Riktat för kommunnätverket, omvärlden, myndigheter, politik och forskning.
2021-04-29	Seminarium om överförbara kvoter inom demersalt fiske	Arrangör Landbruksnätverket för alla intresserade
2021-05-11	Workshop om den nya LEADER strategin.	Mötet leddes av SÖ Skånes LEADER med deltagare från kommuner, näringslivet och politik.
2021-05-17	Samråd om inslag till den nya havs-, fiske- och vattenbruksstrategin för EU kommande programperiod.	Departementet arrangerar för inbjudna gäster däribland Simrishamns kommun/Marint centrum.
2021-05-24	Presentation av den slutliga handlingsplanen för fiske	Jordbruksverket arrangerar för alla intresserade
2021-05-26	Slutseminarium för det internationella FLAG drivan säl- och skarvprojektet	Projektledning, DG MARE, DG ENV, NGO:s, politiker, intressenter
2021-06-30	Seminarium - Invigning av den nya fiske- och vattenbruksstrategin samt handlingsplanerna	Arrangörer HaV och JV för alla intresserade
2021-07-05	Levande Östersjön och fisk till alla; seminarium under årets Almedalen event	Medverkanden HaV, JV, politik, Fishbranshens Riksförbund, riktat till alla intresserade. Fokus på frågan vem har ansvaret? Politik eller myndigheter?
2021-09-10	Sillsymposium på Marint centrum	För breda allmänheten, forskning, förvaltning, politik
2022-01-11	Seminarium om dioxin i sillen/fisken	Regionala näring; Skillinge-Fiskeimpex, Nogersunds Fisk, HP Fisk ja Jaan Kamm (Karlskrona).
2022-01-27	Sälen och fisket över gränserna	Seminarium arrangerad av regionalpolitiskt fiskenätverk och fiskekommunnätverk. Öppet seminarium för publik från Åland, Finland och Sverige för politiker, fiskare, kommuner, regioner, forskare osv. (56 deltagare).
2022-05-16	Seminarium under Ystad Summit - Fisk är väl mat också, eller? Den lokala/regionala fiskerinäringens potential och utmaningar att öka svensk produktion av sjömat	Målgrupp lokala, regionala och riksdagspolitiker samt tjänstepersoner.